

3.9 Etika aneb jak to vidím já

Účastníků	10-30 účastníků (třída)
Fyzická náročnost	I, I = klidová, V = zátěž na hranici možností
Psychická náročnost	IV - práce s morálními tématy, I = bez nutnosti přemýšlet, V = nutnost intenzivního přemýšlení většiny doby
Autoři	Šárka Látalová, Vojtěch Marek
Počet uvádějících	2
Čas na realizaci	60-120 minut (dle zvoleného počtu výroků)
Čas na přípravu	20 min nachystání, 10 minut úklid
Prostředí	nespecifické, bezpečný a příjemný větší prostor, kde mnou žáci sedět a poté pohybem vyjádřit názor
Rozdělení	práce samostatná i ve skupině

Cíle

Žák se zamyslí nad aktuálními etickými a environmentálními tématy vztaženými ke zvířatům. Žák si uvědomí, jak se on osobně staví k jednotlivým výrokům a proč tento názor zastává. Žák sdílí svůj názor, účastní se diskuze a debaty. Žák je veden k hlubšímu zamyšlení nad svými postoji. Žák si procvičí v praxi zásady diskuze a debaty. Žák prezentuje svůj názor před jedním člověkem, ve větší skupině a poté před celou skupinou.

Sdělení

Je důležité vytvořit si názor a dokázat si za ním stát, ale také dát prostor jiným pohledům na téma a umět debatovat a diskutovat.

Metody

Diskuze, debata, argumentace, reflexe.

Metody a formy

Klíčové kompetence

- Komunikace v mateřském jazyce je rozvíjena:
 - nácvikem porozumění psaného textu při čtení výroků,
 - aktivní komunikací mezi hráči v průběhu diskuzí ve dvojicích a větších skupinách,
 - vyjádření svého názoru, diskuze, debata a sdílení názorů mezi hráči.
- Sociální a občanské schopnosti jsou rozvíjeny:
 - přemýšlením nad výroky, uvědomění si vlastního názoru,
 - zvědomění současných palčivých témat, pomocí naslouchání názorům druhých rozšíření svého povědomí o problematice, sdílení jiného úhlu pohledu, který může vést ke změně vlastního pohledu na určitou věc,
 - nasloucháním a vyjadřováním názoru v diskusi, pochopení názoru druhých.
- Smysl pro iniciativu a podnikavost je rozvíjena:
 - uvědomění si širšího etického kontextu v rámci vlastního vnímání světa se zaměřením na ekologickou udržitelnost přírodních zdrojů, zamyšlení nad vlastními možnostmi přístupu k udržitelnému životnímu stylu.

Forma a popis realizace

Diskusní hra s etickou tematikou, kdy si žáci samostatně vytvoří názor na dané výroky, poté vytvoří dvojice a svůj názor sdělují druhé osobě, která jim aktivně naslouchá, a naopak naslouchají jí. Dále se vytvoří větší skupina, kde žáci opět sdílí své názory. V další části aktivity je prostor rozdělen lanem na sektor „souhlasím“ a „nesouhlasím“ a žáci svým postavením v prostoru vyjadřují stanovisko. Žáci se účastní vedené debaty.

Uvedení

Příprava

Silně doporučujeme, aby aktivitu vedl realizátor, který má zkušenosti s prací se skupinou a vedením debat. Realizátor zná metody diskuze a debaty a má s nimi také vlastní zkušenost, kterou dokáže aplikovat při práci s žáky. Realizátor také musí dokázat vést moderovanou diskuzi a mít schopnosti zvládnout případné emoce a rozpory ve třídě, které mohou nastat. Uvádění aktivity pro nezkušeného realizátora může být velmi náročné, jelikož průběh aktivity je do určité míry ovlivněn konkrétní skupinou žáků.

Pokud realizátor nemá zkušenosti o metodách diskuze a debaty, měl by si alespoň provést informační přípravu v oblasti zásad diskuzí a debat. Na znalostech a zkušenostech realizátora stojí následná aktivita - měl by s žáky vytvořit seznam pravidel, se kterými bude v aktivitě pracováno, v reflexi by měl dokázat pomoci reflektovat proběhlou aktivitu jak v rámci tématu výroků, tak v rámci metod

použitých v aktivitě a měl by dokázat odpovědět na dotazy.

https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogický_lexikon/D/Diskusni_metoda

<https://lidevpohybu.eu/metodika/program-jak-to-zvladnout/jak-vest-diskuse/>

- Realizace probíhá ve velké místnosti 10×20 metrů, která je pokrytá kobercem. Žáci mají k dispozici podsedáky.
- Lano, které použijeme k vizuálnímu rozdělení prostoru místnosti.
- Výroky - velmi důležitým bodem přípravy je výběr výroků, se kterými chceme s žáky pracovat. Soupis výroků je přiložen v příloze (viz příloha). Tyto výroky slouží jako příklady, realizátor je může přizpůsobit svým cílům. Je vhodné, aby realizátor vybral výroky s ohledem na skupinu, pro kterou aktivitu uvádí. Výroky mohou být dle potřeby směřovány více do etické roviny zacházení se zvířaty, nebo více do roviny ekosystému Země a ekologie, či je lze kombinovat. Pro uvedení s časovou dotací 120 minut bylo použito 10 výroků.
- Zalamované cedulky s nápisem „ANO SOUHLASÍM“ a „NE NESOUHLASÍM“. Ideálně velikost A5, vytištěné na barevný papír. Pro „ANO“ byl použitý zelený papír, pro „NE“ byl použitý červený.

Realizace

1. Úvod a seznámení se zásadami debaty a diskuze

Žákům představíme aktivitu, která je čeká. Sdělíme jim, že budou pracovat s kontroverzními tématy.

V této aktivitě se také pracuje s metodami diskuze a debaty. Na začátku se žáků zeptáme, zda mají s těmito metodami zkušenosti a necháme jim prostor své zkušenosti sdělit.

Poté upřesníme, o co se jedná a společně s žáky sestavíme definice, ke kterým se mohou v průběhu aktivity vracet. Pravidla zapisujeme na flipchartovou tabuli.

Při realizaci například vznikl tento popis jednotlivých metod:

Při diskuzi si vzájemně sdílíte své pocity, názory, postoje a stanoviska. Společně se s tím druhým díváte na jednu věc, na jednu problematiku, v tomto případě na stanovisko k výroku, z různých úhlů pohledu. Sdílíte tedy váš úhel pohledu, sdílíte důvody proč to tak máte, sdílíte zkušenosti, které vás k tomuto stanovisku vedly. Není cílem toho druhého přesvědčit o správnosti vašeho postoje a vyvracet mu jeho. Své stanovisko můžete a nemusíte mít vyjasněné, může se vám vyjasnit až v průběhu diskuze. Zkuste být otevření a zkoumat vaši perspektivu a perspektivu vašich spolužáků. S touto metodou budeme pracovat v první části aktivity.

Při debatě dochází k rozhovoru členů skupiny, ale měli byste do ní vstupovat už s určitým názorem, který se pak snažíte před ostatními obhájit. Používejte argumenty. Není to o tom, že na spolužáky budete křičet nebo jim nadávat, ale pokusíte se si své názory obhájit. Při debatě v této aktivitě tedy budete zastávat názor a pokusíte se vaše spolužáky argumenty přesvědčit o jeho správnosti. S touto metodou budeme pracovat při druhé části aktivity. Při každé realizaci se může popis lišit, dle skupiny, se kterou pracujeme. Měl by ale pokaždé obsahovat základní zásady diskuze a debaty, byť jinak formulované.

- https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogický_lexikon/D/Diskusni_metoda
- <https://lidevpohybu.eu/metodika/program-jak-to-zvladnout/jak-vest-diskuse/>

Poté se žáků ptáme, jaká pravidla by měla mít diskuze a debata. Opět dáme žákům prostor k vyjádření jejich názorů. Společně sestavíme pravidla, kterými by se žáci měli řídit. Přesné znění se opět bude lišit dle skupiny žáků. Realizátor by měl dbát na to, aby zazněla ta zásadní. Většinou na ně žáci přijdou sami, pokud ne, může je realizátor navést. Níže jsou popsány základní pravidla slovy realizátora pro tuto aktivitu.

- Slovo má vždy jeden člověk a druzí to respektují a nepřerušují ho.
- V mluvení se střídáme.
- Aktivně naslouchám - věnuji hovořícímu plnou pozornost.
- Respektuji druhého a jeho názory.
- Pokud nesouhlasím, vysvětlím proč. Neshazuji názory druhého.
- Vhodně se vyjadřuju - nenadávám, neposmívám se, nedělám obličej.

Po sepsání pravidel flipchart umístíme na viditelné místo, spolu s definicemi diskuze a debaty.

2. Samostatná práce

Žáci jsou seznámeni s pravidly diskuze a debaty a sestavili s pomocí realizátora pravidla komunikace.

Žákům rozdáme papíry s vytištěnými výroky, které realizátor vybral. Žáci budou mít 20 minut na to, aby si výroky samostatně přečetli. Nabídneme jim, aby si k výroky psali své poznámky.

3. Diskuze ve skupinkách

Následuje diskuze ve skupinkách. Žáci jsou vyzváni, aby utvořili dvojice. V ověřování si žáci mohli sami vybrat svoji dvojici. Ve dvojici si navzájem sdílí své názory a pocity metodou diskuze. Na tuto část aktivity mají 10 minut.

Po uplynutí času se každá dvojice žáků přidá k další dvojici žáků. Diskuze tedy pokračuje ve čtyřech lidech, kdy si žáci vyzkoušejí formulovat a sdílet své názory ve větší skupině lidí. Na tuto část aktivity je vymezen čas 20 minut.

V závislosti na velikosti skupiny žáků a jejich přístupu k aktivitě lze vytvořit další debatní skupiny ze šesti či osmi žáků.

4. Debata v rámci celé skupiny

Po skončení diskusních skupinek jsou žáci vyzváni, aby si každý z nich našel v místnosti místo, kde bude sám. Žáci mají k dispozici 5 minut na zamyšlení se nad částí aktivity, která proběhla.

Realizátoři mezitím viditelně umístí na stěnu místnosti cedulku s nápisem „ANO SOUHLASÍM“ a na protější stěnu cedulku s nápisem „NE NESOUHLASÍM“. Cedula by měly být umístěny cca 1,5 metru od země, aby byly zřetelně vidět. Při uvádění v obdélníkové místnosti velikosti 10×20 metrů byly cedule naproti sobě na delší straně místnosti, to znamená, že vzdálenost mezi nimi byla 10 metrů. Doprostřed místnosti realizátor umístí lano, které dělí prostor mezi stěnami s cedulkami.

Poté, co uplyne 5 minut, realizátor žáky pochválí za jejich zapojení do aktivity a udržuje jejich motivaci.

Přesouváme se k další části aktivity a tou je debata, která bude řízená realizátorem.

Realizátor sdělí žákům pravidla:

Realizátor bude postupně číst výroky, a úkolem žáků bude v prostoru místnosti zaujmout takovou pozici, kterou vyjádří svůj postoj k danému výroku.

Žáci mohou využívat celý prostor, tedy nemusí stát přímo u „ANO“ nebo „NE“, ale mohou vyjádřit názor „spíše ano“ tím, že si stoupnou od cedulky s „ANO“ blíže k lanu, které dělí místnost.

Po zahájení vede realizátor debatu. Vysloví výrok, a žáci k němu zaujmou svůj postoj, který vyjádří postavením v prostoru. Poté se ptá vždy několika žáků, jaký je jejich názor a proč? Zahajuje tím debatu. Žáci mohou v průběhu debaty měnit své postavení, pokud je něčí argument přesvědčí. Žák by měl být schopen říci, jaký argument a proč ho přesvědčil. Realizátor se skupinou žáků pracuje s ohledem na aktuální situaci, která probíhá a jak se vyvíjí.

Uzavření

Po skončení debaty realizátor žáky ocení za aktivní účast v aktivitě, která nemusí být snadná, v rámci otevírání kontroverzních témat. Protože témata nemusí být pro žáky jednoduchá, je podstatná reflexe, kde realizátor zhodnotí rozpoložení žáků a reaguje na něj. Následně reflektuje celou aktivitu a uzavře ji.

Žáci jsou vyzváni, aby se posadili do kruhu na zem na podsedy. Realizátor zjistí, jak se žáci cítí po aktivitě a reaguje na to. Pokud nejsou žáci sdílní ohledně toho, jak se cítí, lze je poprosit, aby zavřeli oči a předpaženou rukou ukázali, jak se cítí, udělá „náladový teploměr“. Ruka dole u koberce znamená nic moc, špatně, zasáhlo mě to, a ruka nad hlavou znamená, jsem v pohodě, cítím se fajn.

Realizátor poté pokračuje v reflexi kladením otázek, které je nutné opět přizpůsobit konkrétní skupině a jejich prožívání v průběhu aktivity.

Při ověřování byly použity tyto otázky:

- Dokázali jste používat pravidla, která jsme tady měli sepsaná?
- Co pro vás bylo jednodušší? Diskuze nebo debata?
- Cítíte rozdíl v diskuzi, když jste byli pouze ve dvojici a poté ve čtveřici? Bylo pro vás obtížnější vyjádřit názor před více lidmi?
- S jakým pro vás velmi zajímavým či novým názorem jste se setkali?
- Měli jste nějaký aha moment?
- Změnil někdo z vás názor v rámci diskuze?
- Změnil někdo z vás názor v průběhu debaty?
- Myslíš si, že je něco, co by mohla společnost udělat?
- A myslíš, že je něco, co bys mohl udělat ty?
- Zkus jednou větou říci, co si z aktivity odnášíš.

Poznámky

Při aktivitě zajistit promítání časomíry na plátno. Při aktivitě jsou dávány časové limity a je vhodné, aby měli žáci o čase přehled a přizpůsobili tomu své počínání. Připomínání času realizátory je rušivé. Jako příklad uvádíme online časomíru Egg Timer na <https://e.ggtimer.com/>

Metodický důvod aktivity

Tato aktivita je zařazena kvůli tomu, aby měli žáci možnost se zamyslet nad svými názory a dokázali si svůj názor obhájit. Aktivita obsahuje výroky v rámci témat, které se kolem žáků mohou často vyskytovat v médiích, ale nejsou otázkami přímo konfrontováni. Dále přináší čas na zamyšlení se nad svým vlastním postojem a uvědoměním si proč takovéto stanovisko zastávám (je to názor někoho zkušenějšího, autority, doma to tak děláme, či je to vytvořeno mými vlastními zkušenostmi...). Žáci si tak mohou uvědomit, zda si vytváří názory sami, nebo jsou ovlivněni svým okolím a přebírají slepě názory bez toho, aby znali a zamysleli se nad souvislostmi.

Velmi důležité je sledovat skupinu a určit výroky, které jsou pro ni nejvíce kontroverzní, vyvolávají nejvíce emocí. Na konci při kolektivním vyjadřování názoru v debatě je vhodné položit otázky podobné těm nejvíce sporným výroky.

V rámci celkového projektu je tato aktivita jedna z klíčových. V rámci zkušeností z uvedení na žáky silně působí a vede je k zamyšlení nad etickými a environmentálními tématy dnešní konzumní společnosti. V této aktivitě se snažíme dosáhnout toho, aby si žáci uvědomili, jak se oni osobně staví k jednotlivým kontroverzním výroky a proč tento názor zastávají.

Důležitou součástí aktivity je i skupinová reflexe v kruhu, při které mají žáci možnost se vyjádřit k tomu, jak se jim dařilo obhájit svůj názor před jedním člověkem a i před více - zda tam byl rozdíl, zda v průběhu aktivity změnili názor a z jakého důvodu atd. Reflexe má velký potenciál pro to, aby si žáci uvědomili, že i oni jsou schopni udělat nějakou, byť malou, změnu k tomu, aby byl svět pro ně „lepší místo“.

Variantní podoby aktivity

Aktivita může být uváděna venku. Je nutné zajistit pro žáky tvrdé podložky pod papíry a něco na sezení. Variantou aktivity může být vynechání částí diskuze a debaty a uvedení ji formou Abigail. Žáci tedy pracují s výroky a snaží se na ně najít společný pohled.

<https://opicakuz.desitka.cz/psychologicka-hra-abigail/>. Pro tento způsob uvedení je vhodné použít či vytvořit výroky, které nejsou příliš kontroverzní.

Pomůcky a materiál

Položka	Počet	Popis
vytištěné výroky	pro každého účastníka	počet výroků a jejich znění upravené lektorem dle skupiny
psací potřeby	pro každého účastníka	pero či tužka, vhodné jsou i desky na podložení papíru
flipchart	1 ks	
lano	1 ks	rozdělení prostoru, není nutné
velké barevné cedule s ANO a NE	1 ks od každého	

Přílohy

Obsahové přílohy

#	Soubor	Popis
003.09.01	Etika - příklady výroků.docx	Konkrétní příklady diskutabilních výroků k debatě
003.09.02	Etika - příklady výroků.pdf	Konkrétní příklady diskutabilních výroků k debatě

Metodické přílohy

#	Soubor	Popis
---	--------	-------

From:

<https://mscb.vida.cz/> - **MSCB**

Permanent link:

<https://mscb.vida.cz/skolam/zvirata/aktivita/9/3>Last update: **2020/11/27 04:48**